

EGYESÜLETI KÖZLEMÉNYEK

A magyar tudomány napja a Partiumban. Partium helye és jelentősége az akadémiai mozgalomban

Köszöntő

Tisztelt Rektor Úr, Osztályvezető Asszony, Rektorhelyettes Úr, Elnök Urak,
Intézményvezetők!

Igen tisztelt Előadók és Helyi Szervezők!

Tisztelt Hölgyeim és Uraim, kedves vendéglátó nagyváradiak!

Az Erdélyi Múzeum-Egyesület szakosztályai, fiókegyesületei és munkatársai már hosszú évek óta dolgoznak azon, hogy évről évre méltó módon ünnepeljük a tudomány napját. Az elmúlt időszakban tanúi lehettünk annak, hogyan nő egy kezdeményezésből valódi, sokszínű és rangos eseménysorozat, amelynek ma már természetes része a Partiumban szervezett konferencia is.

Számunkra a tudomány nem pusztán eredmények, hivatkozások vagy konferenciák sora. Sokkal inkább egy közös út, amelyen különböző irányokból érkezve, mégis hasonló kérdések és ugyanaz a kíváncsiság vezérel bennünket. Amikor ezt az ünnepet megszervezzük, tulajdonképpen ezt a közös haladást tesszük láthatóvá: találkozásokat teremtünk, teret nyitunk a gondolatoknak, hogy egymást erősítsék, és olyan párbeszédet indítunk el, amelyek túlmutatnak egy-egy rendezvény időkeretén.

A közös szervezés sem csupán technikai feladat, hanem kapcsolatépítés is: ráhangolódás egymás munkájára, világára, lendületére. Van benne figyelem és türelem, de ugyanakkor felismerés is: a különböző tapasztalatokból és elképzelésekből egyszer csak valami közös születik. Így válik a tudomány ünnepe valódi közösségi élménnyé – olyan alkalommá, ahol nemcsak bemutatjuk, amit tudunk, hanem közösen gondolkodunk, tervezünk, és új irányokat jelölünk ki.

Öröm számomra megtapasztalni a helyiek vendégszeretetét, és látni, milyen gazdag módon ünnepli a tudományt régióink – és ezen belül is a Partium – tudós közössége: kutatási eredmények bemutatásával, szakmai beszélgetésekkel, egymást bátorítva és inspirálva a további munkára. A partiumi magyar felsőoktatás, kutatás és művelődés hálózatában Nagyvárad olyan találkozási ponttá vált, ahol a különböző intézmények, tudományos műhelyek és generációk természetes módon kapcsolódnak össze. Ez a kapcsolati háló az akadémiai mozgalom szerves része: erősíti az anyaországi

<https://doi.org/10.36373/em-2025-4-21>

intézményekhez, mindenekelőtt a Magyar Tudományos Akadémiához fűződő szakmai és emberi kötelekeket, miközben sajátos regionális arculatot is formál.

November 3. és 6. között lehetőségem volt személyesen részt venni a Magyar Tudományos Akadémia alapításának 200. évfordulója alkalmából szervezett jubileumi programokon Budapesten. November 3-án este a Zeneakadémián tartott ünnepi hangversenyen vehettem részt, amely a Jubileumi Tudományünnep 2025 nyitánya volt, hazai és külföldi tudományos testületek vezetőinek jelenlétében. November 4-én a Magyar Tudományos Akadémián A tudományos társaságok múltja, jelene és jövője: az akadémiák változó szerepe a 21. században címmel rendeztek nemzetközi konferenciát, amelyen 36 országból 51 akadémiai vezető képviselte intézményét. A tanácskozás az akadémiák felelősségéről, a tudomány autonómiájáról, a társadalommal folytatott párbeszéd új formáiról szólt, és arról, hogyan tudnak a tudományos társaságok a 21. század kihívásai között is hitelesen jelen lenni. November 5-én az Akadémia felújított dísztermében került sor a Jubileumi Tudományünnep 2025 ünnepélyes megnyitójára, ahol az ünnepi díszelőadást követően a tudományos díjak és elismerések átadása tette kézzelfoghatóvá a két évszázad tudósgenerációinak munkáját és példáját. November 6-án pedig a területi bizottságok ünnepi rendezvényén, a Vidéken nem csak a föld terem... Igazgyöngyök a vidéki tudományosság kagylóhéjából című konferencián mutatták be az öt vidéki régió kutatási eredményeit és történetét, hangsúlyozva, hogy a magyar tudomány erejét a központok és a régiók együttműködése adja.

Ezek az élmények és tapasztalatok erősítették bennem azt a meggyőződést, hogy a Magyar Tudományos Akadémia kétszáz éves története a mi közös történetünk is. Ennek a szellemében igyekeztünk mi is itthon, Erdélyben és a Partiumban ráhangolódni a jubileumi ünnepre, és rendezvényeinkkel méltón bekapcsolódni ebbe az emlékezésbe – azért, hogy az erdélyi tudományos élet élő, látható és értékeremtő része legyen a magyar tudomány egészének. Ezek az események nemcsak a magyar tudomány intézményi megerősödéséről szóltak, hanem arról is, hogy a tudományos élet akkor teljes, ha kiterjed a határon túli régiókra, ha a különböző térségek – így Erdély és a Partium – saját intézményeikkel, rendezvényeikkel aktív részesei az egész magyar akadémiai közösségnek.

Immár nyolcadik alkalommal kerül megrendezésre a Partium-konferencia itt, Nagyváradon. Ez a regionális konferencia sokszínű, több tudományterületet átölelő programot kínál. Olyan keretet teremt, amelyben mindnyájan hazavihetünk magunkkal valamit: egy gondolatot, egy érdekes tudományos eredményt, egy új szakmai kapcsolatot vagy akár annak az élményét, hogy a tudományművelés közösségi munka, amelynek mi mindannyian részesei vagyunk. A Partium-konferencia kiváló példája annak, hogyan válhat egy regionális esemény – a maga léptékében – a tudományosság központjává: itt nemcsak átadjuk a tudást, hanem együtt építjük a térség akadémiai identitását, és hosszú távon erősítjük a magyar tudomány hálózatát.

Köszönöm, hogy idén is csatlakoztak a Magyar Tudomány Napja Erdélyben rendezvénysorozathoz, és hogy részt vesznek a tudomány ünneplésében, művelésében és terjesztésében. A Magyar Tudomány Napja Erdélyben huszonnegyedik fórumán 25 rendezvény kelt életre különböző tudományos szakterületeken és helyszíneken. November 20-án nyitjuk meg a *Portrék az Erdélyi Múzeum-Egyesület egykori gyűjteményéből* és az *Erdélyi magyar akadémikusok arcképcsarnoka* című kiállításokat. A két tárlat

az erdélyi tudományosság és művelődés kiemelkedő alakjait mutatja be, felidézve az Erdélyi Múzeum-Egyesület múltját és szellemi örökségét.

A rendezvények témájukban, nagyságrendjükben, helyszínükben és célközönségükben is rendkívül változatosak: a nemzetközi tudományos konferenciáktól az emléküléseken és szakmai tanácskozásokon át a tudomány-népszerűsítő fórumokig terjednek. A szakmai összejöveteleket sokszor ünnepi események – például tudományos kitüntetés- vagy díjátadás, könyvbemutató, illetve koncert – teszik különlegessé és emlékezetessé, gazdagabb élményt nyújtva mind a szakmai közösség, mind a nagyközönség számára. A 25 rendezvény közül 14 Kolozsváron, továbbiak pedig kilenc más településen zajlanak (Csíkszereda, Gyergyószentmiklós, Marosvásárhely, Nagyvárad, Zilah, Sepsiszentgyörgy).

Az Erdélyi Múzeum-Egyesület számára minden rendezvény fontos és értékes, függetlenül attól, hogy hol zajlik. Fiókegyesületeink évről évre áldozatos munkát végeznek azért, hogy szakmailag igényes, értékes és összetartó tudományos közösséget építsenek. Szívből köszönöm a szervezőknek és közreműködőknek áldozatos munkájukat. Külön köszönöm Szilágyi Ferencnek és Fleisz Jánosnak, akik meghatározó szerepet töltenek be az oktatásban, a kulturális életben és a partiumi tudományosság felvirágzásában.

Zárásképpen hadd mondjam el, hogy mindaz, amit az Akadémia kétszáz éves jubileumi ünnepségein Budapesten és a mai nagyváradai találkozón átélhattunk, ugyanannak a nagyobb történetnek a része: annak a magyar tudományos közösségnek a története, amelyben a Partium és Erdély nem mellékszereplő, hanem kezdeményező, alakító partner. Köszönöm, hogy részesei lehetünk ennek az ünnepnek, és hogy együtt járulunk hozzá ahhoz, hogy a tudomány élő, közösségi és értékteremtő erő legyen Erdélyben és a Partiumban egyaránt.

Nagyvárad, 2025. november 14.

Bitay Enikő
akadémikus, az Erdélyi Múzeum-Egyesület elnöke